

Affärer förutsätter universell moral

PÅ SISTONE har den svenska exportindustrin fått hjälp av tjänstevilliga debattartikelskrivare. Med menande höjningar på ögonbrynen säger man att man visst förstår att svenska exportföretag inte kan tillämpa svenska normer utomlands. Det är klart, säger man, att man måste ta seden dit man kommer. Vissat är det förbjudet, att muta och att ta emot mutor, i Sverige. Men vi är ju ett så välorganiserat samhälle och våra regler är till för att följna.

Annat är det i utlandet. Där ingår det i systemet att man inte får igenom några affärer utan att betala till tjänstemän på hög och låg nivå. Det förstår vi så väl. Det är ju till och med avdragsgillt i Sverige. Inte kan vår svenska exportindustri leva i den onda världen utanför Sveriges gränser, om den inte anpassar sig till den djungelns lag som där råder.

Av
Claes
Beyer

Ett bra exempel på denna typ av artiklar, av vilka jag sett många, var Harry Scheins inlägg under rubriken "Den oskyldiga horan" i Dagens Nyheter den 7 juni. Den inleddes på följande sätt:

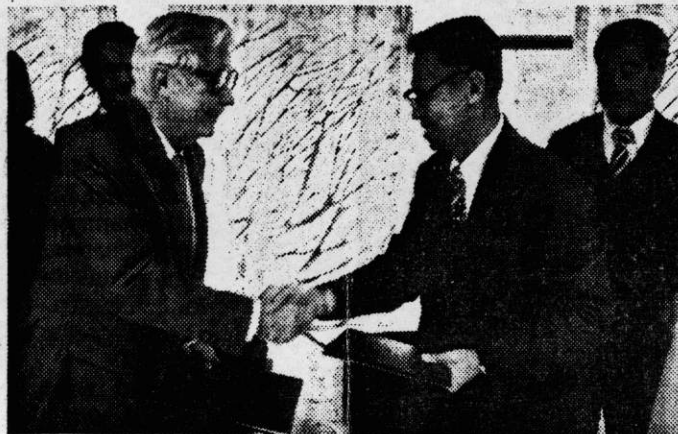
"Jag har aldrig mutat någon, vet inte ens hur man gör. Vårre är att ingen någonsin försökt muta mig.

Svenskarna är nog ett hederligt folk - åtminstone i Sverige och om man bortser från skattemoran. Men utomlands tar man seden dit man kommer."

Denna inledning är intressant. Där säger nämligen Schein att han egentligen inte vet vad han talar om. Och det är likadant med fler-
let övriga inlägg i detta ämne. Det är inte de personer som är aktiva i näringslivet, de som har långvarig erfarenhet av affärer i främmande land, som uttalar sig. Nej, det är människor som inte alls sysslar med saken som säger att de visst förstår hur det här går till.

JAG KAN INTE åta mig att tala för hela det svenska näringslivet. Men när det gäller de företag jag har kännedom om kan jag tryggt säga följande:

Svenskt näringsliv betackar sig

Det kan, i kommersiella sammanhang, vara oacceptabelt att "ta seden dit man kommer" hävdar artikelförfattaren.

Foto: PETER DIEDRICH

för denna form av förståelse.

All seriös affärsverksamhet förutsätter att man har en etisk uppfattning, en moral. Den måste gälla också vid affärer utanför Sverige. Man kan inte ha en moral hemma och en annan borta.

Den enda rimliga ståndpunkt svensk exportindustri kan inta är att mutor är förkastliga - i Sverige såväl som utomlands - och att man inte accepterar att sådana ges eller tas. I längden är det faktiskt omöjligt att bygga hållbara och pålitliga affärsförbindelser på någon annan grund.

Den inställning som redovisas i de "hjälpssamma" artiklarna är i själva verket präglad av chauvinism och utlänningsförakt. Den outtalade tanken - ibland, som hos Schein, den helt uttalade - är att i Sverige är mutande förbjudet och förekommer inte, utomlands är det naturligt och förekommer alltid.

SANNINGEN är emellertid att mutor är förbjudna överallt och att mutor också förekommer överallt, även i Sverige.

I en artikel i senaste numret av Svensk Juristtidning redovisar Thorsten Cars, jurist och allmänhetens pressombudsman, rättsläget beträffande mutor och bestickning i Sverige. Han säger där:

"Korrupsionsbrotten svarar utan tvivel för de högsta mörkertalen och det lär knappast finnas någon sakkunnig person som vågar ens gissa hur stor den verkliga omfattningen är i Sverige är... Trots detta har jag vid samtal med representanter för både näringsliv

och myndigheter liksom advokater, poliser och åklagare fått den bestämda uppfattningen att korrupsionen är på frammarsch i Sverige."

DETTA bör inte föranleda svensk exportindustri att acceptera mutor, varken i Sverige eller utomlands. Den lite hänfulla förvåningen över den indiska regeringens och pressens upprördhet i detta sammanhang är faktiskt betecknande för den svenska självgodheten.

Vi vägrar att acceptera att man i Indien och Colombia blir lika upprörd som man blir i Sverige när faktiska exempel på att mutor förekommit dras fram. Vi tillerkänner helt enkelt inte dessa länder rätten att ha en moral likvärdig vår egen.

Det går faktiskt utmärkt bra att etablera en anständig ordning i denna fråga i ett exportföretag. Klargör för alla inom företaget att mutor inte accepteras vare sig det gäller att betala mutor eller att ta emot dem. Se till att denna information når varje befattningshavare i företaget. Det kommer att ge råg i ryggen åt den som blir utsatt för press från underordnad eller överordnad. Påstår någon att en affär inte kan genomföras utan mutor så klargör att då får man hellre avstå, men acceptera inte det som en ursäkt för att inte göra affärer. Såvitt jag förstår är detta den enda hållbara linjen för internationell handel på längre sikt.

NATURLIGTVIS kan man inte alltid garantera att inte mutor ändå förekommer. Den linje man måste hålla är att mutor inte ac-

cepteras och att, i den mån mutor befinns förekomma, så ingriper man.

Man gör sig av med mellan-händer som begagnar mutor och man tillrättavisar och omplaceras - i värsta fall gör sig av med - människor som tar eller ger mutor. (Det är för övrigt intressant att jag aldrig har hört någon påstå att ett svenskt företags dotterföretag i ett land där mutor antas vara allmänt förekommande skulle tillåtas ta emot mutor. Det vore ju annars en självklar konsekvens av den påstådda principen att man tar seden dit man kommer.)

Tolererar man förklaringen att "här går det inte att göra affärer utan att betala mutor" blir det omöjligt att skilja mellan otillräckliga mutor och slarvigt genomförda exportaffärer.

Problemen tornar upp sig. Vem skall man muta? Hur mycket skall man betala? Hur skall man kunna kontrollera att inte de som påstås betala mutor i själva verket stoppar pengarna i egen ficka? Hur skall det bokföras? Hur skall det vara möjligt att upprätthålla moralen att inköpschefen inte får ta emot mutor om man accepterar att försäljningschefen får betala mutor?

MEN MÅSTE man ändå inte erkänna att det finns länder där korrupsionen är mycket utbredd och där mutor förekommer i en omfattning som vi inte riktigt har sett i Sverige? Det är möjligt. Även om säkra fakta är få och myterna många kan det vara så.

Men det är ju faktiskt också så, att ett allmänt godtagande av mutor kan äventyra en multinationell jättekoncerns hela existens såsom t ex fallen Lockheed och ITT visar. Den typen av risker har svensk exportindustri inte råd med.

Det avgörande skälet att söka följa en strikt linje är dock inte att den är lönsam. Till sist rör det sig faktiskt om ett etiskt ställningstagande grundat i vad man anser vara rätt.

Advokat Claes Beyer är medlem i Sveriges advokatsamfund sedan 1967 och blev dess ordförande 1985. Advokat Beyer, bosatt i Göteborg, är också sekreterare i Volvos styrelse. Detta är hans första inlägg som kolumnist på SvD:s ledarsida.